

Oborová část SZZ

Cílem SZZ je ověřit znalosti a dovednosti studentů relevantní pro výuku ruského jazyka na základní škole. V rámci SZZ prokazuje student schopnost integrovat v oborové didaktice poznatky z lingvistických, literárněvědných, pedagogicko-psychologických předmětů, uvést je do vzájemných souvislostí a aplikovat je ve vyučovacím procesu s ohledem na konkrétní edukační realitu. Součástí SZZ je obhajoba diplomové práce. SZZ probíhá v ruštině, čímž student prokazuje patřičnou úroveň zvládnutí ruského jazyka.

Část SZZ, která prověřuje oborové a oborově-didaktické znalosti a dovednosti, probíhá jako komisionální zkouška sestávající ze dvou integrovaných částí.

1) Analýza textu a ústní projev. Studenti provedou **komplexní lingvistický rozbor zadaného autentického textu současného ruského jazyka** vycházejícího z tematických okruhů pro Cizí jazyk na ZŠ dle RVP. Na textu vysvětlí vzájemné vztahy jednotlivých lingvistických subdisciplín, analyzují ho ve vztahu k normě a se zvláštním zřetelem k česko-ruskému srovnávacímu plánu. Navrhnou možnosti, jak část nebo adaptaci daného textu didakticky zpracovat pro výuku ruského jazyka na ZŠ.

2) Oborově-didaktická část. a) Studenti vysvětlí **teoretické základy** jednotlivých lingvodidaktických okruhů ve výuce ruského jazyka na ZŠ na základě vylosované otázky a uvedou je do širších interdisciplinárních souvislostí. Definují vybrané lingvodidaktické termíny. b) Na příkladu předem vypracované **přípravy k jedné modelové vyučovací hodině** a s odkazem na vlastní reflexi z praxí různých stupňů studenti objasní, jak efektivně využít moderní didaktické metody a organizační formy v cizojazyčné výuce. Ukáží, jak prostřednictvím konkrétních aktivit naplánovaných pro danou vyučovací jednotku realizují didaktickou transformaci obsahu, jak naplňují cíle (jazykový, řečový, interkulturní, výchovně-vzdělávací a také možnosti rozvíjení klíčových kompetencí a zařazení do průřezových témat dle RVP) a respektují podmínky makro a mikročinitelé) výuky. Komise hodnotí jak teoretické ukotvení předkládaných řešení, tak autentický tvůrčí přístup studentů. c) S odkazem na učivo dané hodiny odpovídají studenti na otázky komise ověřující hlubší odborný průnik do vyučovaných jevů (zejména z pohledu lingvistiky a kultury). d) K SZZ studenti doloží **Portfolio budoucího učitele cizích jazyků**.

Jednotlivé odborné a oborově-didaktické oblasti jsou konkretizovány do okruhů k SZZ, jež průřezově odpovídají tématům probraným v předmětech teoretického základu. Státní závěrečná zkouška probíhá v ruštině.

Okruhy k SZZ:

1. a) Lingvodidaktika v systému věd. Pomocné disciplíny. Metodické principy RKI
Makročinitelé a mikročinitelé vyučovacího procesu RKI.
b) Jazyk a řeč.
c) Základní periodizace ruské literatury.
2. a) Složky komunikační kompetence a jejich zastoupení ve výuce RKI. Systém řečových dovedností a jazykových prostředků.
b) Stylistika jako teoretická a praktická disciplína. Koncept jazykové osobnosti.
c) Tvorba A. S. Puškina jako příklad syntézy jazykových prostředků, literárních tradic a folkloru. Pohádky A. S. Puškina.
3. a) Lingvistické základy RKI.
b) Jazykový znak. Jazyk jako systém znaků (paradigmatické a syntagmatické vztahy).
Jazykové úrovně.
c) Práce s literárním textem ve výuce RKI: cíl jazykový.
4. a) Specifika výuky ruštiny jako druhého cizího jazyka. Role mateřského jazyka ve výuce RKI.
b) Typologické shody a rozdíly mezi ruštinou a češtinou.

- c) Znaký ústní lidové slovesnosti. Dětské folklórní žánry a jejich využití ve výuce RKI.
5. a) Učitel cizího jazyka. Profesionální růst učitele ruštiny. Mimoškolní a zájmové aktivity ve výuce ruského jazyka na ZŠ.
b) Ruský jazyk jako prostředek komunikace v mezinárodním kontextu.
c) Literární text jako zdroj faktických informací. Historická linie v ruské literatuře.
6. a) Žák. Typologie. Specifika kategorie mladších a starších žáků. Psychologické základy RKI.
b) Formování řečové kultury u žáků.
c) Specifika dětské literatury a literatury pro mládež. Rozdíly dětské literatury a literatury pro dospělé
7. a) Humanizace ve výuce cizích jazyků. Autonomní učení.
b) Komunikační vlastnosti řeči.
c) Práce s literárním textem jako podnětem k osobnostnímu rozvoji žáka. Humanistická linie v ruské literatuře.
8. a) Vývoj metod cizojazyčného vyučování. Didaktika cizích jazyků ve 21. století. Postkomunikační éra. Projektové vyučování ve výuce ruštiny.
b) Aktivní procesy v ruském jazyce.
c) Představitelé ruské dětské literatury 20. století.
9. a) Problematika jazykového minima v metodice výuky a všech jazykových rovinách. Počáteční etapa ve výuce ruského jazyka. Předazbukové období.
b) Ohebné slovní druhy.
c) Užitelné žánry dětské literatury.
10. a) Dokumenty klíčové pro výuku RKI. RVP a ŠVP. Klíčové kompetence ve výuce RKI. Evropské jazykové portfolio. Evropský referenční rámec pro jazyky.
b) Neohebné slovní druhy.
c) Představitelé ruské dětské literatury 19. století.
11. a) Problematika výuky ruského jazyka jako jazyka blízkého příbuzného češtině. Transfer. Interference.
b) Příčiny vzniku interference, typy interference. Interference v ústním a psaném projevu. Ruština a čeština v klasifikaci jazyků.
c) Stručná historie překladů ruské literatury do češtiny. Mimoliterární vlivy na vydavatelskou strategii.
12. a) Osvojování grafického a fonetického systému ruského jazyka na základní škole.
b) Fonemické a prozodické prvky ruského jazyka. Fonoprodukční interference. Ortoepické normy současného ruského jazyka.
c) Pedagogika a dětská literatura. Příklady z ruské literatury.
13. a) Osvojování slovní zásoby ruského jazyka na základní škole.
b) Diferenciace ruské slovní zásoby. Lexikální normy současného ruského jazyka. Mezijazyková a vnitrojazyková interference v oblasti lexikální. Systémové vztahy ve slovní zásobě.
c) Lexikální novátorství ruských spisovatelů.
14. a) Osvojování gramatiky ruského jazyka na základní škole.
b) Pravidla morfologického rozboru. Pravidla lexikologického rozboru. Morfologické normy ruského jazyka. Interference v oblasti podstatných a přídavných jmen a sloves.
c) Literatura a ideologie ve vztahu k rozvíjení průřezových témat.
15. a) Pojetí chyby a práce s chybou ve výuce RJ. Problematika testování a hodnocení.
b) Jazyková norma. Typy jazykových norem. Současné tendence v mluvené i psané ruštině ve vztahu k normě.
c) Představitelé dětské literatury 20. století.
16. a) Využití ICT ve výuce ruského jazyka na základní škole.
b) Korpusy ruského jazyka. Typy slovníků a metodika práce s nimi.
c) Role ilustrace v dětské knize.

17. a) Výuka řečové dovednosti poslechu s porozuměním.
 - b) Fonopercepční interference.
 - c) Adaptace literárního díla a její didaktické využití.
18. a) Výuka řečové dovednosti čtení.
 - b) Roviny analýzy textu. Základní problematika textové syntaxe. Vztahy uvnitř textu. Stavba věty a větné členy v rusko-českém srovnávacím pohledu. Syntaktické normy ruského jazyka.
 - c) Metody podpory a rozvíjení čtenářství.
19. a) Výuka řečové dovednosti mluvení.
 - b) Řeč jako monologická a dialogická výpověď. Normy ústního projevu.
 - c) Metodická příprava soutěží vztahujících se k ruštině (Puškinův památník, olympiády).
20. a) Výuka řečové dovednosti psaní.
 - b) Rozdíl mezi mluveným a psaným projevem. Normy psaného projevu.
 - c) Interpretace literárního textu ve výuce RKI.
21. a) Teorie učebnic cizího jazyka. Učebnicové soubory pro výuku ruského jazyka na ZŠ.
 - b) Gramatický význam, tvar, kategorie jako základní pojmy morfologie a jejich vyjádření.
 - c) Práce s uměleckým textem v učebnicích RKI. Etapy práce s literárním textem v RKI.
22. a) Využití autentických materiálů ve výuce RKI na základní škole. Realie, lingvorealie. Sociokulturní kompetence.
 - b) Způsoby tvoření slov v ruštině z hlediska historického a současného. Slovtvorný rozbor.
 - c) Literární text jako zdroj kulturně specifických informací (příklady z ruské literatury).
23. a) Interkulturní komunikační kompetence. Mezikulturní komunikace. Učitel jako interkulturní mluvčí.
 - b) Internacionalizace ruské slovní zásoby.
 - c) Literární text v interkulturní výchově. Vliv jiných kultur na vývoj ruské literatury.

SŠ

Oborová část SZZ pro program maior a minor:

Cílem SZZ je ověřit znalosti a dovednosti studentů relevantní pro výuku ruského jazyka na střední škole. V rámci SZZ prokazuje student schopnost integrovat v oborové didaktice poznatky z lingvistických, literárněvědných, pedagogicko-psychologických předmětů, uvést je do vzájemných souvislostí a aplikovat je ve vyučovacím procesu s ohledem na konkrétní edukační realitu. Součástí SZZ je obhajoba diplomové práce. SZZ probíhá v ruštině, čímž student prokazuje patřičnou úroveň zvládnutí ruského jazyka.

Část SZZ, která prověřuje oborové a oborově-didaktické znalosti a dovednosti, probíhá jako komisionální zkouška sestávající ze dvou integrovaných částí.

1) Analýza textu a ústní projev. Studenti provedou **komplexní lingvistický rozbor zadaného autentického textu současného ruského jazyka** vycházejícího z tematických okruhů pro Cizí jazyk na SŠ dle RVP. Na textu vysvětlí vzájemné vztahy jednotlivých lingvistických subdisciplín, analyzují ho ve vztahu k normě a se zvláštním zřetelem k česko-ruskému srovnávacímu plánu. Navrhnou možnosti, jak část nebo adaptaci daného textu didakticky zpracovat pro výuku ruského jazyka na SŠ.

2) Oborově-didaktická část. a) Studenti vysvětlí **teoretické základy** jednotlivých lingvodidaktických okruhů ve výuce ruského jazyka na SŠ na základě vylosované otázky a uvedou je do širších interdisciplinárních souvislostí. Definují vybrané lingvodidaktické termíny. b) Na příkladu předem vypracované přípravy k jedné **modelové vyučovací hodině** a s odkazem na vlastní reflexi z praxí různých stupňů studenti objasní, jak efektivně využít moderní didaktické metody a organizační formy v cizojazyčné výuce. Ukáží, jak prostřednictvím konkrétních aktivit naplánovaných pro danou vyučovací jednotku realizují didaktickou transformaci obsahu, naplňují

cíle (jazykový, řečový, interkulturní, výchovně-vzdělávací a také možnosti rozvíjení klíčových kompetencí a zařazení do průřezových témat dle RVP) a respektují podmínky makro a mikročinitelé) výuky. Komise hodnotí jak teoretické ukotvení předkládaných řešení, tak autentický tvůrčí přístup studentů. c) K SZZ studenti doloží **Portfolio budoucího učitele cizích jazyků**. Jednotlivé odborné a oborově-didaktické oblasti jsou konkretizovány do okruhů k SZZ, jež průřezově odpovídají tématům probraným v předmětech teoretického základu. Státní závěrečná zkouška probíhá v ruštině.

Okruhy k SZZ:

1. a) Lingvodidaktika v systému věd a její pomocné disciplíny. Metodické principy RKI. Makročinitelé a mikročinitelé vyučovacího procesu RKI.
b) Ruský jazyk v systému slovanských jazyků. Staroslověnština.
c) Základní periodizace ruské literatury. Literární kánon ve výuce RKI.
2. a) Složky komunikační kompetence ve výuce RKI. Řečové dovednosti a jazykové prostředky.
b) Jazyk a řeč.
c) Tvorba A. S. Puškina jako příklad syntézy jazykových prostředků, literárních tradic a folkloru, ruské a evropské inspirace. Medailon autora jako didaktická metoda.
3. a) Lingvistické základy výuky RKI.
b) Jazykový znak. Jazyk jako systém znaků (paradigmatické a syntagmatické vztahy). Jazykové úrovně.
c) Práce s literárním textem ve výuce RKI: cíl jazykový.
4. a) Specifika výuky ruštiny jako druhého cizího jazyka. Role mateřského jazyka ve výuce RKI.
b) Typologické shody a rozdíly mezi ruštinou a češtinou.
c) Překlady z ruské literatury a významní čeští překladatelé. Překlad jako didaktická metoda.
5. a) Učitel cizího jazyka. Profesionální růst učitele ruštiny. Mimoškolní a zájmové aktivity ve výuce ruského jazyka na střední škole.
b) Ruský jazyk jako prostředek komunikace v mezinárodním kontextu.
c) Literární text jako zdroj faktických informací. Historická linie v ruské literatuře.
6. a) Žák. Typologie. Specifika kategorie starších žáků. Psychologické základy RKI.
b) Formování řečové kultury u žáků.
c) Typické modely literárních postav a specifické žánry ruské literatury.
7. a) Humanizace ve výuce cizích jazyků. Autonomní učení.
b) Komunikační vlastnosti řeči.
c) Práce s literárním textem jako podnětem k osobnostnímu rozvoji žáka. Humanistická linie v ruské literatuře.
8. a) Vývoj metod cizojazyčného vyučování. Didaktika cizích jazyků ve 21. století. Postkomunikační éra. Projektové vyučování ve výuce ruštiny.
b) Aktuální procesy v ruském jazyce.
c) Metody podpory a rozvíjení čtenářství. Popularizace ruské literatury v evropských zemích včetně Česka od 19. st.
9. a) Problematika jazykového minima v metodice výuky a všech jazykových rovinách. Počáteční etapa ve výuce ruského jazyka. Předazbukové období.
b) Ohebné slovní druhy.
c) Ruská moderna a její představitelé v kontextu evropské kultury jako příklad rozvíjení mezipředmětových vztahů ve výuce RKI.
10. a) Dokumenty klíčové pro výuku RKI. RVP a ŠVP. Evropské jazykové portfolio. Evropský referenční rámec pro jazyky. Klíčové kompetence ve výuce RKI.
b) Neohebné slovní druhy.
c) Základní specifika dětské literatury a literatury pro mládež, její didaktická aplikace ve

- výuce RKI.
11. a) Problematika výuky ruského jazyka jako jazyka blízce příbuzného češtině. Transfer. Interference.
b) Příčiny vzniku interference, typy interference. Interference v ústním a psaném projevu. Ruština a čeština v klasifikaci jazyků.
c) Interpretace filosofických témat v tvorbě L. N. Tolstého a F. M. Dostojevského ve výuce RKI.
 12. a) Osvojování grafického a fonetického systému ruského jazyka na základní škole.
b) Fonematické a prozodické prvky ruského jazyka. Fonoprodukční interference. Ortoepické normy současného ruského jazyka
c) Interpretace filosofických témat v tvorbě M. Bulgakova ve výuce RKI.
 13. a) Osvojování slovní zásoby ruského jazyka na střední škole.
b) Diferenciace ruské slovní zásoby. Lexikální normy současného ruského jazyka. Mezijazyková a vnitrojazyková interference v oblasti lexikální. Systémové vztahy ve slovní zásobě.
c) Lexikální novátorství ruských spisovatelů.
 14. a) Osvojování gramatiky ruského jazyka na střední škole.
b) Pravidla morfologického rozboru. Pravidla lexikologického rozboru. Slovo tvorný rozbor (rozdíl mezi morfologickým a slovo tvorným rozbohem, specifika tvoření slov v ruštině). Morfologické normy ruského jazyka. Interference v oblasti podstatných a přídavných jmen a sloves.
c) Literatura a ideologie ve vztahu k rozvíjení průřezových témat.
 15. a) Pojetí chyby a práce s chybou ve výuce RJ. Problematika testování a hodnocení. Maturitní zkouška z ruského jazyka.
b) Jazyková norma. Typy jazykových norem. Současné tendence v mluvené i psané ruštině ve vztahu k normě.
c) Pojetí "současné ruské literatury". Příklady tvorby současných spisovatelů (role mluvené ruštiny v jejich tvorbě).
 16. a) Využití ICT ve výuce ruského jazyka na střední škole.
b) Korpusy ruského jazyka. Typy slovníků a metodika práce s nimi.
c) Underground, samizdat a exilová literatura.
 17. a) Výuka řečové dovednosti poslechu s porozuměním.
b) Fonopercepční interference.
c) Adaptace literárního díla a její didaktické využití.
 18. a) Výuka řečové dovednosti čtení.
b) Roviny analýzy textu. Základní problematika textové syntaxe. Vztahy uvnitř textu. Stavba věty a větné členy v rusko-českém srovnávacím pohledu. Syntaktické normy ruského jazyka.
c) Příklady práce s interpretací uměleckého textu na hodinách RKI. Ruský postmodernismus ve světovém kontextu.
 19. a) Výuka řečové dovednosti mluvení.
b) Řeč jako monologická a dialogická výpověď. Normy ústního projevu.
c) Metoda dramatizace a deklamace. Evropský a světový rozsah ve vývoji ruského dramatu.
 20. a) Výuka řečové dovednosti psaní.
b) Rozdíl mezi mluveným a psaným projevem. Normy psaného projevu.
c) Etapy práce s literárním textem ve výuce RKI.
 21. a) Teorie učebnic cizího jazyka. Učebnicové soubory pro výuku ruského jazyka na střední škole. Jazykové plány, řečové dovednosti, interkulturní složka a výchovná složka v učebnicích RJ.
b) Definice, stylu, textu a diskursu. Textotvorné kategorie. Diskurs ve vztahu ke stylu a k textu.
c) Ruská literatura v učebnicích ruského jazyka pro SŠ a způsoby práce s ní.

22. a) Využití autentických materiálů ve výuce. Reálie, lingvoreálie. Sociokulturní kompetence.
b) Stylistika jako teoretická a praktická disciplína. Koncept jazykové osobnosti.
c) Literární text jako zdroj kulturně specifických informací (příklady z ruské literatury).
23. a) Interkulturní komunikační kompetence. Mezikulturní komunikace. Učitel jako interkulturní mluvčí.
b) Historie spisovné ruštiny.
c) Literární text v interkulturní výchově. Vliv jiných kultur na vývoj ruské kultury a literatury. Mnohonárodnostnost ruské literatury jako inspirace pro multikulturní výchovu.